

FABIEN NURY – ANTTI MIKKOLA

STALIN
KUOLEE

TAMPEREEN
TEATTERI

OHEISMATERIAALI

Fabien Nury – Antti Mikkola

Stalin kuolee

Ensi-ilta Tampereen Teatterin Frenckell-näyttämöllä 26.10.2022

OHEISMATERIAALIN VALMISTUS:

Eeva Humalamäki	Linnainmaan koulu, äidinkieli ja kirjallisuus, ilmaisutaito
Nina Ignatius	Linnainmaan koulu, historia, yhteiskuntaoppi
Sari Ruokonen	Tredu, sosiaali- ja terveysala
Eija Piikkilä	TAMK, terveysyksikkö
Virpi Matala	Tampereen kansainvälinen koulu, suomi vieraana kielenä
Paula Jalo	Nokian lukio, äidinkieli ja kirjallisuus, historia, teatteri-ilmaisu
Sari Vuokko	Nokianvirran koulu, englanti ja ruotsi

Toimitus: Neili Koivuniemi, Tampereen Teatteri

Mihin tarkoitukseen oheismateriaali on tehty?

Oheismateriaalin tavoitteena on syventää esityksen katsomiskokemusta ja herättää ajatuksia ja keskustelua teatterielämyksestä. Tehtäviä voi käyttää ennen ja jälkeen teatteriesityksen. Materiaali soveltuu esimerkiksi yläkoulun, ammattiopiston ja lukion opiskelijoille. Aineistoa voi soveltaa tehtäessä opintoihin opintosuorituksia.

Miten materiaalia käytetään?

Voitte vapaasti valita teitä kiinnostavat alueet ja käsitellä niitä joko ohjeen mukaan tai haluamallanne tavalla: pari- ja ryhmittäin, keskusteluna, kirjallisina tehtävinä tai draamatehtävinä.

Voitte tutustua myös muiden näytelmien materiaaleihin sekä teatterietikettiin. Oheismateriaaleissa on myös erilaisiin tilanteisiin sopivia draamatehtäviä sekä materiaalia teatteriesityksistä yleensä.

<https://tampereenteatteri.fi/opettajille/>

<https://tampereenteatteri.fi/teatterietiketti/>

Tutustu Tampereen Teatteriin videon avulla

Esitysten valmistamiseen sekä teatterin arkeen, juhlaan, ammatteihin ja tiloihin voitte tutustua esittelyvideon avulla (kesto reilu 8 min): <https://tampereenteatteri.fi/teatterikierrokset/>

Kuvat: Maria Atosuo, Harri Hinkka

Antoisaa teatterielämystä!

SISÄLLYSLUETTELO

ETKOT

1. Stalin kuolee: perustiedot esityksestä.....	4
2. Käsitteet tutuiksi! ja Josif Stalin.....	5
3. Tarkkailutehtäviä.....	7
4. Diktaattoreista.....	8
5. Tutustu Tampereen Teatterin ohjelmistoon.....	10
6. Teatterietiketti: aukkotehtävä.....	11
7. Lisätietoa esityksen aiheista.....	12

JATKOT

8. Mielpidejana.....	13
9. Kahoot-tietovisoja.....	13
10. Tarkkailutehtävien purku.....	14
11. Musta komedia.....	14
12. Stalin tänään.....	14
13. Pelko ja sen vaikutukset.....	15
14. Kriisi.....	15
15. Pohdiskellaan ja kirjoitetaan.....	16
16. Kirjoitetaan eri tekstilajien tekstejä.....	17
17. Tutkitaan näytelmää draamaharjoituksin.....	18
18. Kirjoitustehtäviä lukioon äidinkielen tunneille.....	19

ETKOT

1. STALIN KUOLEE: perustiedot esityksestä

PERUSTIETOA ESITYKSESTÄ

Stalin makaa infarktтын saaneena datšansa työhuoneen lattialla. Stalinin ykkösmies ja salaisen palvelun johtaja Lavrenti Berija saapuu ensimmäisenä paikalle ja ottaa ohjat. Pian paikalla on koko "Isä Aurinkoisen" ykkösnyrkki: Hrustsov, Malenkov ja Molotov. Kuka elvyttää? Kuka haluaa elvyttää? Kuka osaa elvyttää? Stalin itse on vain kuukausi sitten määrännyt maan parhaat lääkärit vankileirille eikä amerikkalaistekoinen hengityskone sovi venäläiseen pistorasiaan.

Haluuako kukaan, että diktaattori toipuu kohtauksestaan? Ja ennen kaikkea: Kenestä tulee seuraaja?

Komedia perustuu Fabien Nuryin kirjoittamaan ja Thierry Robinin piirtämään sarjakuvaan (La mort de Staline). Vuonna 2017 siitä tehtiin elokuvasovitus, joka kiellettiin Venäjällä.

TYÖRYHMÄ

Käsikirjoitus **Fabien Nury – Antti Mikkola**

Ohjaus **Antti Mikkola**

Lavastussuunnittelu **Mikko Saastamoinen**

Pukusuunnittelu **Mari Pajula**

Valosuunnittelu **Tuomas Vartola**

Äänisuunnittelu **Hannu Hauta-aho**

Kampausten ja maskien suunnittelu **Kirsi Rintala**

Tuottaja **Mari Posti**

Teoksen esitysoikeuksia Suomessa valvoo Näytelmäkulma – Nordic Drama Corner Oy.

ROOLEISSA

Lavrenti Berija

Nikolai Bulganin

Vjatšeslav Molotov

Georgi Malenkov

Andrejev / tohtori Lukomski /
marsalkka Zukov

Nikita Hruštšov

Vasili Dzhugashvili (Stalinin poika) /
Radio Moskovan teknikko

Maria Yudina /
Svetlana Allilujeva (Stalinin tytär)

Jukka Leisti

Eeva Hakulinen

Esa Latva-Äijö

Mari Turunen

Ville Mikkonen

Kirsimarja Järvinen

Antti Mankonen

Katriina Lilienkampff

Suomen teatteriopiston opiskelijoita: Eevi Halenius, Titta-Melina Jääskeläinen, Johanna Komulainen, Silja Piispanen, Janina Rasimus, Tiia-Maria Savio, Pinja Sivonen, Miika Vaarakallio, Valtteri Vauhkonen

Ensi-ilta Tampereen Teatterin Frenckell-näyttämöllä 26.10.2022

2. Käsitteet tutuiksi! ja Josif Stalin

Käsittehtävissä esityksen käsitteet tulevat tutuiksi. Josif Stalinin elämä ja kuolema esitellään lyhyesti. Käsittehtävissä oikeita vastauksia voi olla yksi tai useampi. Tämän kohdan sisältö löytyy PowerPoint-muodossa kokonaisuudessaan tästä: [Lataa PowerPoint -esitys täältä.](#)

Tärkeitä käsitteitä. Mikä on...

1) bolševikki?

- a) venäläinen ruokalaji
- b) venäläinen kommunisti
- c) venäläinen talonpoika

2) kommunismi?

- a) aate, jossa kannatetaan yksityisomistusta
- b) aate, jossa kannatetaan talouden vapautta
- c) aate, jossa kannatetaan yhteisomistusta

3) diktatuuri?

- a) valta keskittynyt yhdelle henkilölle tai puolueelle
- b) valtaa käyttävät kansan valitsevat edustajat
- c) kansalaiset päättävät yhdessä asioista

4) kansanvalta toiselta nimeltään?

- a) aristokratia
- b) meritokratia
- c) demokratia

5) propaganda?

- a) puolueeton tiedonvälitys
- b) mielipiteisiin vaikuttaminen
- c) yksipuolinen tiedonvälitys

6) Neuvostoliitto?

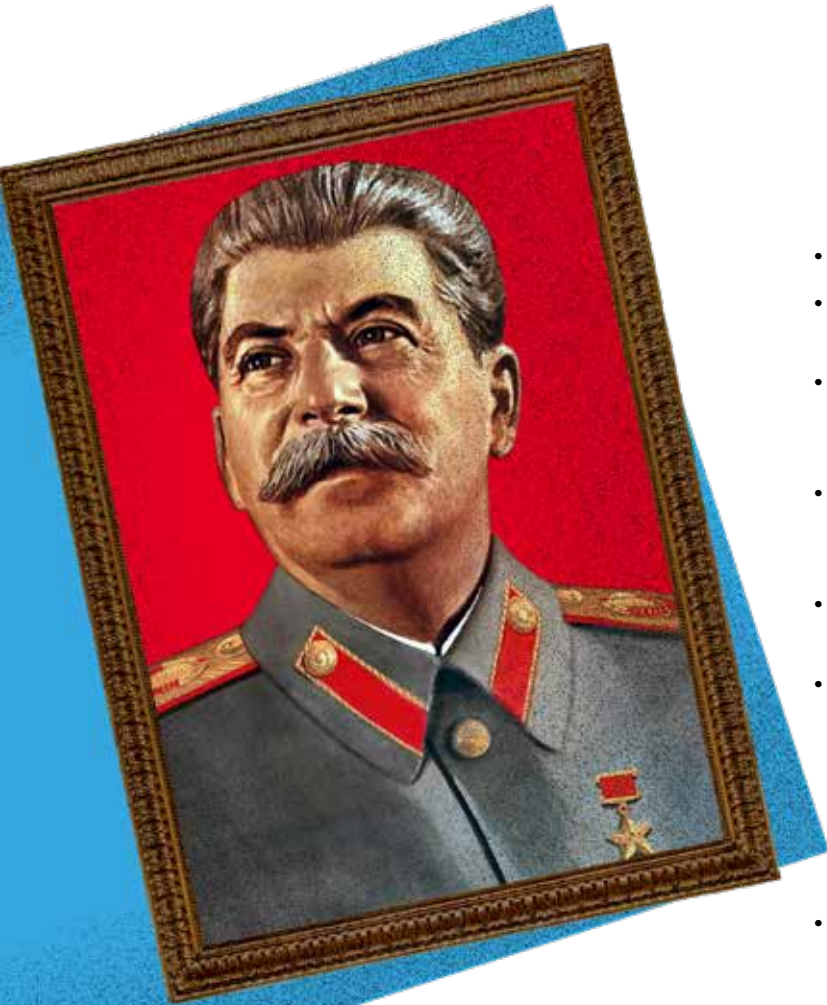
- a) sosialistinen/kommunistinen valtio
- b) keisarin hallitsema valtio
- c) Leninin johdolla syntynyt valtio

7) musta komedia?

- a) hupinäytelmä, joka tapahtuu mustissa lavasteissa
- b) näytelmä, jossa nauretaan ja huumoria tehdään traagisista ja vakavista asioista
- c) murhenäytelmä, joka aiheuttaa katsojissa suurta tuskaa

Vastaukset: 1b, 2c, 3a, 4c, 5b ja c, 6 a ja c, 7b

JOSIF STALIN – ELÄMÄ JA KUOLEMA PÄHKINÄNKUORESSA

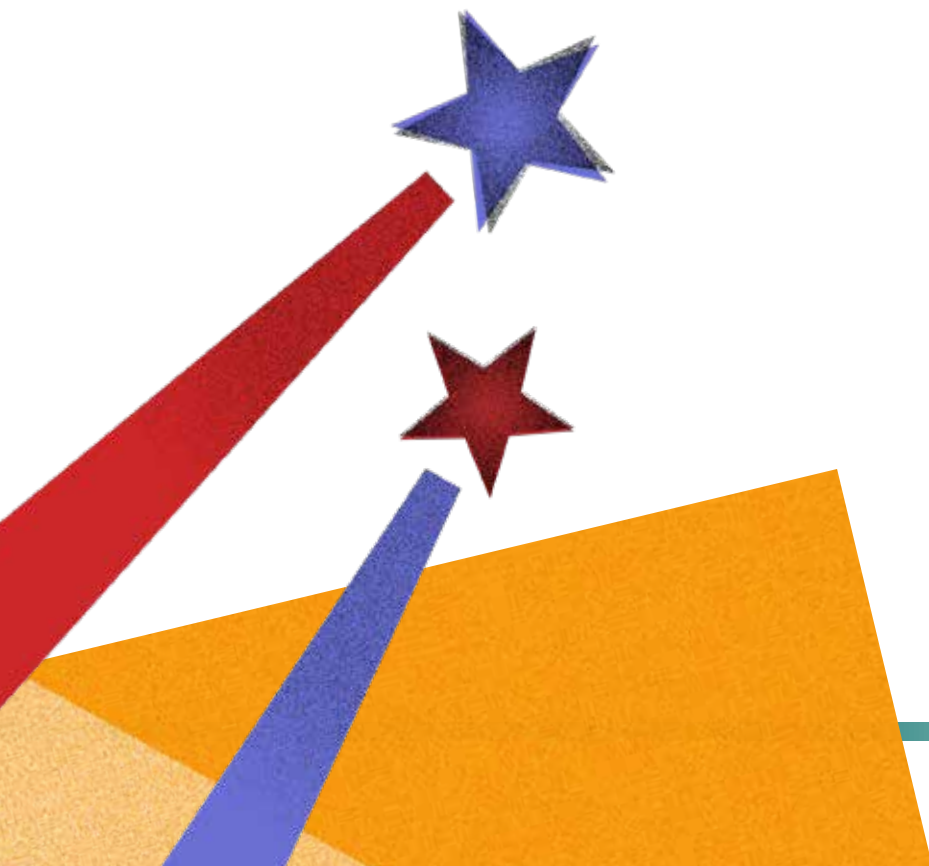

- Josif Stalin syntyi v. 1878 nykyisessä Georgiassa.
- Alkuperäinen sukunimi Džugašvili. Otti käyttöön nimen Stalin (teräksinen) 1900-luvun alussa.
- Opiskeli nuorena pappisseminaarissa, mutta kiinnostui kommunismista ja liittyi mukaan bolševikkien vallankumoukselliseen toimintaan.
- Voitti Neuvostoliiton ensimmäisen johtajan Leninin kuoleman jälkeen valtataistelun valtion johtajan asemasta ja keskitti vallan itselleen.
- Diktaattori, yksinvaltiainen, joka vahvisti valtansa terrorin avulla.
- 1930-luvulla toimeenpani suuret puhdistukset, joiden aikana miljoonia ihmisiä teloitettiin tai vangittiin pakkotyöleireille. Vaarassa olivat kaikki, jotka Stalin koki uhaksi itselleen: sukulaiset, puolueen ja armeijan johtohenkilöt ja sekä tavalliset kansalaiset. Myös vähemmistökansoihin kuuluvia vainottiin.
- Propagandan avulla Stalinin ympärille luotiin henkilöpalvonta, jonka mukaan Stalin oli erehtymättömänä valtion- ja kansanjohtaja, Isä Aurinkoinen.
- Stalinin Neuvostoliitto oli toisessa maailmansodassa lyömässä Hitlerin Saksaa liittoutuneiden puolella yhdessä Iso-Britannian ja Yhdysvaltojen kanssa.
- Sai aivohalvauksen datšallaan 1.3.1953 ja kuoli neljä päivää myöhemmin. Virui sairauskohtauksen saatuaan huoneessaan lähes vuorokauden, koska kukaan ei uskaltanut mennä huoneeseen ilman kutsua. Kun Stalin löydettiin, paikalle hälytettiin hänen poliittinen lähipiirinsä.

3. Tarkkailutehtäviä

Jaetaan tarkkailutehtävät ennen esitystä (pareittain tai jokaiselle oma). Tehtävät käydään läpi esityksen jälkeen (tehtävä 10, s. 14)

1. Katsele teatterirakennusta ulkoa ja sisältä. Mistä sen tunnistaa teatteriksi? Mitä löytyy jokaisesta teatterista?
2. Keitä teatterin ammattilaisia kohtaat käynnin aikana? Ketkä jäävät kulissien taakse?
3. Miten esitys on lavastettu? Miten lavastus muuttuu esityksen aikana. Onko lavastus mielestäsi onnistunut?
4. Mitä rekvisiittaa esityksessä on? Mitkä esineet ovat juonen kannalta tärkeimpiä?
5. Millainen puvustus esityksessä on? Mitä asut kertovat ajasta ja henkilöiden asemasta? Onko puvustus mielestäsi onnistunut?
6. Mitä tekniikkaa esitys hyödyntää? Miten keinot mielestäsi toimivat?
7. Miten valoja käytetään hyväksi esityksen kerronnassa? Onko esityksen valaistus mielestäsi onnistunut?
8. Millaisia ääniä ja musiikkia esityksessä käytetään? Miten niillä voidaan vaikuttaa esitykseen ja katsojan kokemukseen?
9. Kuinka monta näyttelijää ja roolihahmoa esityksessä on? Kuka hahmoista on mieleenpainuvuin ja miksi?
10. Mitä eroja huomaat eri hahmojen puhetyylissä? Mikä teatterikäynnillä yllätti sinut?
11. Näytelmä on komedia. Mikä siitä tekee koomisen? Saiko esitys sinut nauramaan? Missä kohtauksissa huumori on mustaa?
12. Opitko esityksen avulla jotain uutta historiasta? Mikä siinä mielestäsi oli faktaa ja mikä fiktiota?
13. Miten teatteriesityksen seuraaminen eroaa komediaelokuvan katsomisesta?
14. Mikä teatterikäynnillä yllätti sinut?

4. Diktaattoreista

Diktaattoreja ja diktatuureja on ollut maailmanhistoriassa lukematon määrä ja tälläkin hetkellä monen valtion johdossa on yksinvaltiasta tai diktaattori.

Hirmuhallitsijoita yksinvaltiaista tulee silloin, kun he alkavat tuhota runsain määrin oman valtionsa kansalaisia muun tuottamansa yleisen kurjuuden lisäksi.

Vaikka monille diktaattorit ja heidän tekonsa näyttäytyvät pahoina ja julmina rikoksina ihmisyyttä vastaan, niin usein heillä on kannattajia kansansa joukossa varsinkin aluksi. Vähitellen kannatusta pakotetaan esiin kansalta moninaisin keinoin kuten väkivallan uhalla ja sen käytöllä.

Edustuksellisessa demokratiassa kansa saa valita vallankäyttäjiä vaaleilla ja näiden toimia voidaan seurata mm. tiedotusvälineiden kautta. Diktatuurissa enemmistön tahdolla tai kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi ei ole merkitystä valtion varojen käytössä.

Oheisessa taulukossa on esimerkkejä erilaisista diktaattoreista eri puolilta maapalloa. Maailman tuhoisimmat diktaattorit ovat olleet Stalin, Hitler ja Mao. Taulukko antaa kapean kuvan diktaattorien toiminnasta. Moni on toiminut aluksi kansansa tai kansanosan hyväksi ja saanut aikaan paljonkin parannuksia elinoloissa. Valtakauden pidentyessä yhä laajempi osa kansasta on saanut osakseen vainoa ja sen elämisen mahdollisuudet ovat kurjistuneet. Väkivalta diktaattorin vallan pönkittämiseksi on lisääntynyt ajan kuluessa ja valtion varojen käyttö sekä muu poliittinen toiminta, kuten sodankäyntiin panostaminen, on yleensä muuttunut niin, että yhä suurempi osa kansasta alkaa elää kurjuudessa ja pelossa.

Diktatuurien väkivaltakoneiston aiheuttamista tuhoista selviytyminen vie vuosia tai jopa vuosikymmeniä niin henkisesti kuin aineellisestikin.

Diktaattorin nimi	Maa ja maanosa	Valtakausi	Miten valtakausi alkoi	Miten valtakausi loppui	Tuhotut ihmiset, arvio	Muuta
Josef Stalin 1878-1953	Neuvostoliitto/ Eurooppa ja Aasia	1924 - 1953 29 v	Neuvostoliiton kommunistisen puoleen pääsihteeri, kilpailuvien toverien syrjäyttäminen	Kuoli palatsissaan	4 miljoonasta kymmeneen miljooniin	Väkivalta ja sorto oman kansan väärläisina pidettyjä kohtaan
Adolf Hitler 1889-1945	Saksa Eurooppa	1933 - 1945 12 v	Kansallissosialistien vaalivoitto	Saksan häviö 2. maailmansodassa - Itsemurha	yli 10 miljoonaa	Kansallissosialismi Taistelunikirja
Pol Pot 1925-1998	Kamboja Aasia	1975 - 1979 4 v	Kuninkaan syrjäyttäminen ja Demokraattisen Kamputsean perustaminen	Vietnamin hyökkäys, pakeneminen ja elinikäinen kotiaresti	1-2 miljoonaa	Agraarikommunismi Punaiset Khmerit Länsimaat tukivat Pol Potin hallitusta
Mao Zedong 1893-1976 Pahin murhamies	Kiinan kansantasavalta Aasia	1949-1976 27 v		Mao kuoli sydäninfarktiin sairastuttuaan ALS-tautiin		Pieni punainen kirja/Maolaisuus Kulttuurivallankumous Kiinalainen kommunismi

Idi Amin 1925-2003	Uganda/ Afrikka	1971-1979 8 v	Sotilasvallankaappaus	Syrjäytettiin ja pakeni	yli 300 000	”Hänen korkeutensa, elinikäinen presidentti, sotamarsalkka Al Hadji Tri. Idi Amin, VC, DSO, MC, Kaikkien maan eläinten ja merten kalojen herra sekä Brittiläisen imperiumin valloittaja Afrikassa yleisesti ja etenkin Ugandassa”
Muammar Gaddafi 1942-2011	Libya/ Afrikka	1969-2011 42 v	Sotilasvallankaappaus	Kapinalliset ja Länsiliittouma ajoivat pakoon, ammuttiin pakkomatalla	Julkiset teloitus- ja toisinajattelijoiden murhat myös ulkomailla	Arabisosialismi
Francisco Franco 1892-1975	Espanja/ Eurooppa	1939-1975 36 v	Kapinassa 2. tasavaltaa vastaan pääsi valtion päämieheksi	Kuolema hallitsijana	Sisällisota, vastarintaryhmien johtajien teloitus	Äärioikeistolaiset falangistit
Augusto Pinochet 1915-2006	Chile/ Etelä-Amerikka	1974-1990	Sotilasvallankaappaus demokraattisesti valitulta presidentiltä	Hävisi vaalit, jatkoi politiikassa, hankki elinikäisen syytesuojan	yli 3000, yli 40 000 kiduttettuja ja vangittuja	Diktatorinen sotilasjunta
Julius Caesar noin 101 - 44 eaa	Rooma	49 -44 eaa	Julistettiin elinikäiseksi diktaattoriksi, kun Roomassa muuten toimikausi oli 6kk.	Murhattiin		

1900- ja 2000-lukujen tunnetuimpia diktaattoreita ovat olleet edellä mainittujen lisäksi Euroopassa Antonio Salazar (Portugali), Josip Broz Tito (Jugoslavia), Enver Hoxha (Albania), Nicolae Ceausescu (Romania) ja Benito Mussolini (Italia). Aasiassa ovat hallinneet Suharto (Indonesia), Ferninand Marcos (Filippiinit), Kim Il-sung, Kim Il-jong ja Kim Jong-un (Pohjois-Korea). Arabimaailman diktaattoreita ovat olleet Gamal Abdel Nasser (Egypti) Saddam Hussein (Irak) Hafiz al-Assad ja Basar al-Assad (Syyria). Afrikassa esimerkiksi Jean-Bedel Bokassa (Keski-Afrikan tasavalta) ja Mobutu Sese Seko (Kongon demokraattinen tasavalta ja Zaire). Latinalaisen Amerikan tunnettuja diktaattoreita ovat olleet Juan Peron (Argentiina), Getulio Vargas (Brasilia), Rafael Trujillo (Dominikaaninen tasavalta), Francois ja Jean Claude Duvalier (Haiti) sekä Fidel Castro (Kuuba).

Lähteitä ja lisätietoa:

Wikipedia

YLE Arenassa sarja 12 diktaattoria podcastina <https://areena.yle.fi/podcastit/1-3948085>

Nykyaikaiset diktaattorit kiillottavat Brändiään ja leikkivät demokratiaa, kaarina vainio Ulkopoliitikka lehdessä 2/2022 <https://ulkopoliitikka.fi/lehti/2-2022/nykyaikaiset-diktaattorit-kiillottavat-brandiaan-ja-leikkivat-demokratiaa/>

5. Tutustu Tampereen Teatterin ohjelmistoon

1. MIKÄ NÄYTELMÄ?

Mene Tampereen Teatterin nettisivuille osoitteeseen www.tampereenteatteri.fi ja etsi sieltä vastaukset seuraavaan tehtävään.

Mitä Tampereen Teatterin syksyllä 2022 ohjelmistossa olevaa näytelmää tarkoitetaan?

- a) Näytelmä, joka kertoo joulusta ja itsekkästä kitupiikistä
- b) Koskaan ei ole liian myöhäistä rakastua! Intensiivinen ihmissuhdedraama
- c) Railakasta menoa – 10 hahmoa kahden koomikon esittämänä
- d) Juonenkäänteitä riittää tässä hullunhauskassa musiikkikomediasa
- e) Vaarallinen seuraleikki – mitä illan aikana paljastuukaan..?
- f) Musiikkinäytelmä isästä ja tyttärestä
- g) Upea suurmusikaali – kiehtova nuoresta, rohkeasta tytöstä kertova tarina nyt näytännöllä ensimmäisenä Suomessa
- h) Musta komedia, joka liikkuu naurun ja karmivan rajalla
- i) Runouteen perustuva tarina kahden kirjailijan kuvitteellisesta kohtaamisesta
- j) Kolmiodraama – kuka pettää ja ketä?
- k) Ennustamista, ajatustenlukua - Show missä mahdoton on mahdollista
- l) Liikuttava esitys, joka näyttää vanhuuden kaunistelematta sellaisena kuin se on

Oikeat vastaukset: a) Saiturin joulu, b) Frankie ja Johnny kuun valossa, c) Korot kattoon
d) Terapian tarpeessa jälleen, e) Salaisuuksien ilta, f) Pappa Mia!, g) Anastasia, h) Stalin kuolee,
i) Vahvaksi oppinut on sisältä hauras, j) Petos, k) Mielentaikaa! – Mentalismishow,
l) Kauan kukkineet omenapuut

2. SUOSIKIT OHJELMISTOSSA

Nyt kun olet tutustunut Tampereen Teatterin ohjelmistoon tarkemmin, mitkä kolme näytelmistä valitsisit ja menisit mieluiten katsomaan? Vertailkaa pareittain valintojanne ja perustelkaa, miksi valitsitte juuri ne kolme näytelmää; mikä niissä kiinnostaa eniten.

3. NÄYTTÄMÖT

Missä kolmessa paikassa Tampereen Teatterin näytelmiä esitetään?

vastaus: Päänäyttämöllä Keskustorilla, Frenckell-näyttämöllä sekä Kulttuuriravintola Kivessä

4. NÄYTTÉLIJÄT

Etsi Tampereen Teatterin sivuilta tietoja kolmesta sinua kiinnostavasta näyttelijästä.

6. Teatterietiketti: aukkotehtävä

Teatterietiketistä saat käytännön tietoa Tampereen Teatteriin esityksiin tulemisesta ja teatterissa viihtymisestä. Täytä puuttuvat kohdat.

- Tulethan teatteriin ajoissa, sillä myöhästyneet pääsevät saliin vasta _____ . Teatterin ulko-ovet avataan jo _____ ennen esityksen alkua.
- Tarkista etukäteen, millä näyttämöllä esitys on. Päänäyttämö ja Kulttuuriravintola Kivi sijaitsevat _____ ja Frenckell-näyttämö Keskustorin toisessa päässä Satakunnan sillan pielessä.
- Huomaavaisuudesta kanssakatsojia kohtaan tulethan teatteriin ilman voimakkaita _____ .
- _____ voit tilata ennakkoon, näin välttyä jonottamiselta väliajalla.
- Ulkovaatteet jätetään esityksen ajaksi _____ . Päänäyttämöllä sinua palvelee narikkahenkilökunta tai voit jättää vaatteesi itsepalvelunaulakkoon.
- Jätähän myös _____ naulakkoon.
- Suljethan esityksen ajaksi _____ , samoin myös kaikki soittimet ja pelit.
- Esityksen aikana _____ ja nauhoittaminen eivät ole sallittua.
- Eläydy esitykseen! Naura, jos esitys naurattaa ja itke, jos itkettää. Voit antaa myös väliaplodeja.
- Esityksen päätyttyä voit taputtaa, huutaa ” _____ !” tai nousta seisomaan ja taputtaa.
- Halutessasi voit lähettää näyttelijöille kiitoksena vaikkapa _____ . Jätä tervehdyksesi tullessasi tai väliajalla narikkaan tai vahtimestarille, niin näyttelijä saa sen loppukiitoksiin.

Toivomme, että nautit teatterin taiasta!

Vastaukset:

- Tulethan teatteriin ajoissa, sillä myöhästyneet pääsevät saliin vasta **wäliajalla**. Teatterin ulko-ovet avataan jo **tuntia** ennen esityksen alkua.
- Tarkista etukäteen, millä näyttämöllä esitys on. Päänäyttämö ja Kulttuuriravintola Kivi sijaitsevat **Keskustorilla** ja Frenckell-näyttämö Keskustorin toisessa päässä Satakunnan sillan pielessä.
- Huomaavaisuudesta kanssakatsojia kohtaan tulethan teatteriin ilman voimakkaita **hajusteita**.
- Ulkovaatteet jätetään esityksen ajaksi **narikkaan**. Päänäyttämöllä sinua palvelee narikkahenkilökunta tai voit jättää vaatteesi itsepalvelunaulakkoon.
- Jätähän myös **suuret laukut** naulakkoon.
- **Väliaikatarjoilun** voit tilata ennakkoon, näin välttyä jonottamiselta väliajalla.
- Suljethan esityksen ajaksi **kännykän**, samoin myös kaikki soittimet ja pelit.
- Esityksen aikana **valokuvaaminen** ja nauhoittaminen eivät ole sallittua.
- Eläydy esitykseen! Naura, jos esitys naurattaa ja itke, jos itkettää. Voit antaa myös väliaplodeja.
- Esityksen päätyttyä voit taputtaa, huutaa ”**Bravo!**” tai nousta seisomaan ja taputtaa.
- Halutessasi voit lähettää näyttelijöille kiitoksena vaikkapa **kukkaa/suklaata/muu muistaminen**. Jätä tervehdyksesi tullessasi tai väliajalla narikkaan tai vahtimestarille, niin näyttelijä saa sen loppukiitoksiin.
- Toivomme, että nautit teatterin taiasta!

7. Lisätietoa esityksen aiheista

Stalin kuolee -elokuvaan liittyvästä Koulukinon materiaalista löytyy tekstit aiheista ”Stalin ja Neuvostoliitto”, ”Poliittinen satiiri” ja Valta ja sensuuri” sekä tehtävä henkilögalleriasta.

<https://www.koulukino.fi/oppimateriaalit/the-death-of-stalin/stalin-ja-neuvostoliitto/>

Oppimateriaalin on laatinut FM, toimittaja Tarja Kovanen. Oppimateriaalin on tuottanut Koulukino.

JATKOT

8. Mieli-pidejana

MIELIPIDEJANA: Ohjaaja esittää väittämiä ja oppilaat asettuvat seisomaan janalle oman mielipiteensä mukaiseen kohtaan (ääripäinä ehdottomasti samaa mieltä / täysin eri mieltä). Voidaan myös pysähtyä keskustelemaan mielipiteistä ja perustella niitä.

Näytelmä oli kiinnostava alusta loppuun asti.

Näytelmässä oli paljon yllättäviä käännteitä.

Näyttelijät sopivat hyvin rooleihinsa.

Kaikilla näytelmän henkilöillä oli yhtä tärkeä rooli.

Näytelmä oli realistinen eli tapahtumat voisivat tapahtua oikeasti.

Loppuratkaisu yllätti minut.

Menisin mielelläni katsomaan näytelmän uudelleen.

Nuorten pitäisi käydä enemmän teatterissa.

9. Kahoot-tietovisoja

Ensimmäisessä Kahootissa paneudutaan sisällön ja kokemuksen käsittelyyn, jälkimmäisessä käydään läpi esityksen käsitteitä.

[TAIDETESTAAJAT: Stalin kuolee - Sisällön ja kokemuksen käsittelyä - Kahoot!](#)

[TAIDETESTAAJAT: Stalin kuolee - Käsitteitä - Kahoot!](#)

10. Tarkkailutehtävien purku

Käydään läpi etukäteen jaetut tarkkailutehtävät (tehtävä 3, s. 7).

Keskustellaan havainnoista myös yhteisesti.

11. Musta komedia

Pohtikaa yhdessä:

- a) Miksi näytelmän voi luokitella mustaksi komediaksi? Missä kohtauksissa musta huumori nousee erityisesti esille?
- b) Mikä on mustan komedian tarkoitus?
- c) Millaisista asioista mielestäsi ei voi tehdä komediaa?

12. Stalin tänään

a) Selvitä luotettavan nettisivuston avulla (esim. Ylen tai suomalaisten sanomalehtien verkkosivuilta), miten Staliniin on suhtauduttu viime vuosina Venäjällä. Millaista tietoa löydät? Miten suhtautumista artikkelissa perustellaan?

<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/stalinin-ihannointi-lisaantyy-venajalla-jo-yli-puolet-vastaaajista-ihaillee-ja-arvostaa-julmaa-diktaattoria/7643890#gs.9s82hj>

<https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006074521.html>

b. Elokuva Stalin kuolee sai ensi-iltansa vuonna 2017. Etsi tietoa, miten elokuvaan Venäjällä suhtauduttiin.

<https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000005579682.html>

<https://www.is.fi/tv-ja-elokuvat/art-2000008319419.html>

c. Elokuvan ensi-illasta on viisi vuotta. Esitettäisiinkö näytelmä Stalin kuolee nyky-Venäjällä? Perustele vastauksesi.

13. Pelko ja sen vaikutus

Pelko on normaali ihmisen tunne, joka suojelee esimerkiksi henkeä uhkaavilta teoilta. Tietty määrä pelkoa on siis välttämätöntä hengissä säilymiselle. Joissakin tilanteissa pelon aiheuttaja on kuitenkin hengelle vaarallinen. Tällaisia voivat olla esimerkiksi sota tai jokin muu uhkaava tilanne, kuten näytelmässä kuvattu diktatuuri. Pelot voivat myös olla mielen tuotoksia, kuten erilaiset psykoottiset harhat tai määräkohteiset pelot, joita ovat esimerkiksi korkeiden paikkojen pelko tai hämähäkkeihin kohdistuva pelko.

Tutki ja ota selvää (yksin, parin kanssa tai pienryhmässä)

1. Millaisia fyysisiä oireita pelko aiheuttaa ihmisen kehossa. Mitä tapahtuu esimerkiksi sydämen sykkeelle tai hormonituotannolle? Onko merkitystä ihmisen fyysisille reaktioille sillä, mistä pelko johtuu tai kuinka kauan pelkotila ajallisesti kestää?
2. Millaisissa tilanteissa pelkotiloja on tarpeen hoitaa? Millaista apua pelkojen hoitamiseen voi saada? Mistä apua saa?
3. Näytelmässä kuvataan pelkoja. Mitä näytelmässä pelätään? Ovatko pelot mielestänne todellisia? Miksi?

Voit lukea tietoa peloista ja ahdistuksesta esimerkiksi näistä lähteistä:

Mielenterveystalo. Mielen oireilu. Ahdistaa ja pelottaa

https://www.mielenterveystalo.fi/lapset/lapset/mika_minua_vaivaa/mielen_oireilu/Pages/ahdistaa_ja_pelottaa.aspx

Ahdistuneisuushäiriöt

Käypä hoito -suositus <https://www.kaypahoito.fi/hoi50119>

Mielenterveystalo. Pelot.

https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/Tietopankki/tietoa_oireista/Pages/pelot-fobiat.aspx

14. Kriisi

Vakava sairastuminen tai kuolema voi aiheuttaa psyykkisen kriisin. Kriisi voi syntyä myös muista syistä.

Tutki ensin lähdemateriaalia ja vastaa sitten kysymyksiin (yksin, parin kanssa tai pienryhmässä) materiaalin ja näytelmän pohjalta.

Lähdemateriaali:

Nuorten mielenterveystalo. "Tietoa mielenterveydestä. Mielenterveyden vahvistaminen. Kuinka selviydyn?" https://www.mielenterveystalo.fi/nuoret/tietoa_mielenterveydesta/mielenterveyden_vahvistaminen/Pages/kuinka_selviydyn.aspx

Suomen Mielenterveys ry. "Kriisit kuuluvat elämään" <https://mieli.fi/vaikea-elamantilanne/kriisit-kuuluvat-elamaan/>

Kysymykset:

1. Mitä kriisi tarkoittaa?
2. Millaisia kriisejä on olemassa?
3. Millaista apua tarvittaessa kriisin käsittelyyn voi saada?
4. Vaikuttiko Stalinin sairauskohtaus tai kuolema aiheuttavan kriisin näytelmän hahmoille? Miten perustelet ajatuksesi?
5. Pohtikaa vielä ryhmässä sitä, millainen merkitys kriisitilanteiden varalle laadituilla toimintaohjeilla on tilanteissa toimimisen kannalta? Voitte käyttää pohdinnan apuna myös näytelmässä esille tulleita toimintaohjeiden olemassaoloa tai niiden puutteita.

15. Pohdiskellaan ja kirjoitetaan

1. Miten Stalinin lapset, Svetlana ja Vasili, suhtautuivat isänsä kuolemaan näytelmän perusteella?

Pohdi, mitä suhtautumistapa kertoo isän ja lapsen suhteesta sekä tyttären ja pojan asemasta Stalinin lähipiirissä.

Kirjoita pohdinnoistasi lyhyt teksti.

2. Berija: ”Kenelle te jo olette tästä puhuneet? Vaimoilenne? Rakastajattarillenne? Juorut lensivät jo. Mielestäni paras tapa katkaista huhuilta siivet oli luoda avoimuuden illuusio.”

Pohdi Berijan mielipidettä ja avoimuuden käsitettä suhteessa uutisointiin Stalinin Neuvostoliitossa näytelmän perusteella. Pohdi, miten Berijan ajatus avoimuuden illuusiosta toimisi uutisoinnissa Suomessa tai muualla maailmassa nykyhetkellä.

Kirjoita pohdinnoistasi lyhyt teksti.

3. Näytelmässä Berija ihmettelee, miten Molotov kesti sen, että Stalin vietteli sekä Molotovin tyttöystävän että vei hänen vaimonsa. Molotov toteaa Stalinin auttaneen häntä jaksamaan.

Pohdi tätä ristiriitaa Stalinin ja Molotovin keskinäisen arvojärjestyksen ja vallan näkökulmasta. Yritä asettua Molotovin asemaan ja mieti, miten itse toimisit ja tuntisit Molotovin asemassa.

Kirjoita pohdinnoistasi lyhyt teksti.

4. Molotov: ”Erehdys! Minä en ole ihminen! Ja sitä vallanhimoinen Berija ei tajua! Minä olen ennen kaikkea kommunisti! Minä olen homo sovieticus. Ja mikäli te ette sitä ole tajunneet, minä olen stalinisti! Viimeiseen hengenvetoon stalinisti! Hän voi viedä minulta vaimoni, perheeni ja terveyteni, mutta minä en petä häntä! En petä aatetta! Saatana! Aatetta en petä!”

Pohdi, olisiko Molotovin ajattelutapa mahdollista nykymaailmassa esimerkiksi jonkin poliittisen aatteen tai ideologian nimissä toimittaessa. Pohdi myös, olisiko sinun mahdollista nähdä itsesi ensisijaisesti jonkin ideologian tai poliittisen suuntauksen edustajana.

Kirjoita pohdinnoistasi lyhyt teksti.

16. Kirjoitetaan eri tekstilajien tekstejä

1. Miten Stalinin lapset, Svetlana ja Vasili, suhtautuivat isänsä kuolemaan näytelmän perusteella?

Kirjoita lasten vierailusta Stalinin ruumiin äärellä lyhyt uutisteksti Stalinin aikaiseen, neuvostoliittolaiseen aikakauslehteen.

2. Berija: ”Kenelle te jo olette tästä puhuneet? Vaimoilenne? Rakastajattarillenne? Juurut lensivät jo. Mielestäni paras tapa katkaista huhuilta siivet oli luoda avoimuuden illuusio.”

a) Kirjoita Stalinin sairaskohtauksesta ja kuolemasta Berijan ohjeen mukainen, ”avoimuuden illuusiota” tavoitteleva uutinen (eli vale uutinen), joka ei paljasta Stalinin kuolleen.

b) Kirjoita Stalinin sairaskohtauksesta ja kuolemasta totuudenmukainen päiväkirjateksti Berijan omaan, salaiseen päiväkirjaan.

3. Näytelmässä Berija ihmettelee, miten Molotov kesti sen, että Stalin vietti sekä Molotovin tyttöstävän että vei hänen vaimonsa. Molotov toteaa Stalinin auttaneen häntä jaksamaan.

a) Kirjoita päiväkirjateksti Molotovin salaiseen päiväkirjaan. Tämä salainen päiväkirjateksti sisältää Molotovin todellisia ajatuksia ja tunteita tapahtumista.

b) Kirjoita Molotovin kiitoskirje Stalinille. Kirjeessä hän kiittää Stalinia avusta ja kannustuksesta, joiden avulla Molotov kestää vaimonsa menettämisen Stalinille.

4. Molotov: ”Erehdys! Minä en ole ihminen! Ja sitä vallanhimoinen Berija ei tajua! Minä olen ennen kaikkea kommunisti! Minä olen homo sovieticus. Ja mikäli te ette sitä ole tajunneet, minä olen stalinisti! Viimeiseen hengenvetoon stalinisti! Hän voi viedä minulta vaimoni, perheeni ja terveyteni, mutta minä en petä häntä! En petä aatetta! Saatana! Aatetta en petä!”

Kirjoita Molotovin puolesta mielipidekirjoitus neuvostoliittolaisen sanomalehden yleisönosastolle. Voit ruotia kirjoituksessa esimerkiksi energiapulaa tai jotakin muuta nyky-yhteiskunnan ongelmaa, mutta näkökulmasi on Molotovin, aatteen edustajan.

17. Tutkitaan näytelmää draamaharjoituksin

1. Miten Stalinin lapset, Svetlana ja Vasili, suhtautuivat isänsä kuolemaan näytelmän perusteella?

Peili

- Muodostetaan parit. Toinen parista on esittäjä ja toinen peili.
- Esittäjä esittää ilman puhetta peilin edessä Svetlanaa tai Vasilia, joka kohtaa kuolleen isänsä. Peili matkii esittäjää ja yrittää samalla arvata, kummasta Stalinin lapsesta on kysymys.
- Esittäjän ja peilin vuorot vaihtuvat.

(Peilattavaksi voi valita muitakin näytelmän hahmoja eri kohtauksista.)

2. Berija: ” Kenelle te jo olette tästä puhuneet? Vaimoilenne? Rakastajattarillenne? Juorut lensivät jo. Mielestäni paras tapa katkaista huhuilta siivet oli luoda avoimuuden illuusio.”

Lehdistötilaisuus (Kuuma tuoli -harjoitus)

- Yksi opiskelija / oppilas on tiedottaja eli lehdistötiedotteen antaja ja muut lehdistön edustajia.
- Aluksi tiedottaja lukee lyhyen lehdistötiedotteen. Hän yrittää kertoa mahdollisimman niukasti Stalinin sairaskohtauksesta ja välttää kertomasta, että Stalin on kuollut.
- Lehdistön edustajat saavat kysyä vuorotellen kysymyksiä asiaan liittyen. Tiedottaja yrittää vastata kysymyksiin kertomatta kuitenkaan juuri mitään - varsinkaan todellista tilannetta.

3. Näytelmässä Berija ihmettelee, miten Molotov kesti sen, että Stalin vietti sekä Molotovin tyttöystävän että vei hänen vaimonsa. Molotov toteaa Stalinin auttaneen häntä jaksamaan.

Ironinen maljapuhe

- Seisotaan piirissä. Kuviteltu Stalin seisoo piirin keskellä.
- Jokainen piirissä kiittää Stalinia vuorollaan jostakin menetyksestä tai murheesta, jonka kohtasi Stalinin vuoksi.

4. Molotov: ”Erehdys! Minä en ole ihminen! Ja sitä vallanhimoinen Berija ei tajua! Minä olen ennen kaikkea kommunisti! Minä olen homo sovieticus. Ja mikäli te ette sitä ole tajunneet, minä olen stalinisti! Viimeiseen hengenvetoon stalinisti! Hän voi viedä minulta vaimoni, perheeni ja terveyteni, mutta minä en petä häntä! En petä aatetta! Saatana! Aatetta en petä!”

Patsas

- Tehdään ryhmässä / pareittain / yksin liikkumaton patsas, jonka nimi on ”Molotovin homo sovieticus”.
- Yhdistetään patsaaseen ääntä.
- Yhdistetään patsaaseen liike.

18. Kirjoitustehtäviä lukioon äidinkielen tunneille

Tehtävät sopivat erityisesti AI5-moduliin, joka keskittyy vaikuttaviin teksteihin. Merkkimäärän voi opettaja halutessaan määrätä.

- A. KIRJOITUSTAIDON TEHTÄVIÄ
- B. LUKUTAIDON TEHTÄVIÄ
- C. KESKUSTELUTEHTÄVIÄ

A. Kirjoitetaan aineistopohjainen essee. Merkkimäärä 3000 - 6000. Aineistona teatteriesitys Stalin kuolee Tampereen Teatterissa ja mahdollisesti muutakin, esimerkiksi Veikko Huovisen romaanin Joe-setä viimeinen luku, jossa kerrataan myös mustaa huumoria käyttäen Stalinin kuolemasta. Apuna voi käyttää vaikkapa Wikipedian sananvapautteen ja lehdistönvapautteen liittyviä artikkeleita ja määritelmiä tai Toimittajat ilman rajoja -järjestön lehdistönvapausindeksiä (<https://www.toimittajatilmanrajoja.fi/indeksi>), kunhan muistaa ne merkitä viittauksin esseeseensä. Ohessa aiheita, joista voi valita näkökulmansa ja otsikoida esseensä itse. Kuten lukiossa on tapana, essee perustuu omiin näkemyksiin ja pohdintoihin aineistoa hyödyntäen. Opettaja muistuttaa siitä, että aineistoon eli näytelmään pitää myös viitata. Näytelmän katsomisen jälkeen voidaan yhdessä muistella kohtia, joiden valossa oheisia aiheita voi käsitellä joko kirjoitustaidon esseen tai lukutaidon vastauksen rakentamiseen tai keskustelujen pohjaksi.

1. Miten sananvapautta rajoitetaan?
2. Onko sana nykyään vapaa?
3. Miten vallan väärinkäyttöä vaikuttaa vallanpitäjiin / tavallisiin kansalaisiin / yhteiskuntaan? (Voit valita yhden tai käsitellä kaikkia.)
4. Miten pelon ilmapiiri syntyy?
5. Voiko vaikeille asioille nauraa? Mitä vaikeita asioita näytelmä lähestyi huumorin keinoin? Mitä huumorin avulla mielestäsi sanotaan?

B. Kirjoitetaan lukutaidon vastaus. Merkkimäärä 1500 - 3000.

1. Millaisista asioista näytelmässä pelätään puhua ja miten se tulee esiin näytelmän keinoin? (Esimerkiksi omien puheiden, kuten vitsien kertomisen puolustelu salakuuntelulaitteelle tai ateisminvastaisuus taiteilija Marina Yudinän repliikeissä.)
2. Vertaile näytelmän eri ympäristöjä: Radio Moskova, Stalinin datsha, Lubjanka, Kreml, Molotovin koti. Mikä niiden tehtävä näytelmässä on?
3. Miten pelon teema tulee esiin näytelmässä ja millä keinoin Stalinin ajan pelon ilmapiiriä tuodaan esiin näytelmässä?
4. Mitä näytelmässä pelätään ja ketkä pelkäävät? (Stalinin vihan kohteeksi joutumista ja sitä, että joutuu julkisesti ilmiannetuksi pelkäävät niin radion työntekijät kuin poliittinen eliitti.)
5. Erittele ja analysoi näytelmän huumorin keinoja. (Pohjaksi voidaan käsitellä yhdessä huumorin ja erityisesti mustan huumorin keinoja kielen keinoista erityisesti näytelmän keinoihin, kuten Bulgakovin käskiessä Berijaa ottamaan päästä tämä kehottaa puolestaan Malenkovia ottamaan Stalinin päästä kiinni, koska Malenkov on pääministeri. Tilannekomiikkaa taas saadaan Stalinin pojan saadessa erehdyksessä isänsä ulostetta kasvohinsa. Kurssin tavoitteista riippuen voidaan kerrata erityisesti draaman huumoriin liittyviä keinoja ja käsitteitä, kuten komedia, farssi, slapstick, fyysinen komiikka (eleet, ilmeet, toiminta) ja koomiset juonenkänteet.
6. Poimi näytelmästä vähintään kaksi kohtausta, jotka naurattivat sinua. Erittele valitsemiesi kohtausten huumorin keinoja, tavoitteita ja sitä, miksi juuri nuo kohdat huvittivat sinua.
7. Mistä näytelmä puhuu? Pohdi näytelmän teemaa tai teemoja ja sanomaa.

C. Keskustelutehtäviä pienryhmiin tai yhteisesti pohdittaviksi

1. Mitä sananvapaus on? Mitä asioita tulee rajoittaa laissa? Pitääkö vihapuhetta rajoittaa laissa?
2. Saako sananvapauden nimissä sanoa mitä tahansa? Pitääkö loukkaantumisen varjolla jättää sanomatta? Mitä kotikasvatuksen pitäisi sisältää liittyen sananvapauteen? Miten kehittää niin sanotusti paksua nahkaa, jotta asioista voitaisiin puhua?
3. Mistä asioista sinun mielestäsi yhteiskunnassa pitäisi saada puhua vapaasti ja miten? Mikä on vihapuhetta ja missä menee raja?
4. Mitä me pelkäämme? Mitä minä pelkään?
5. Miksi diktaattorit pysyvät vallassa? Mitä tavallinen ihminen voi tehdä?
6. Suomi on sananvapauden kärkimaita, Venäjä ja Kiina taas eivät. Näytelmässä Berijan mukaan ”paras tapa katkaista huhuilta siivet on luoda avoimuuden illuusio”. Nykyään mediassa on helppo levittää misinformaatiota ja disinformaatiota eli tahatonta ja tahallista väärää tietoa. Toisaalta mediassa toimittajat pyrkivät puolueettomaan journalismiin, joista kaupallisista tavoitteista vapaata YLEä rahoitetaan verovaroin ja vastaavia laitoksia on muuallakin Euroopassa. Miten mielestäsi sananvapaus toteutuu mediassa?

Stalinin arvostelu on Venäjällä rikoslaissa rangaistavaa.